

Po takem je došlo 1887. leta manj 1.164 glasovnic in sicer v trgovskem odseku za 88, in v obrtnem odseku za 1.076.

Od došlih glasovnic bilo jih je:

1. Neuročnih, in sicer 1884. leta 431, 1887. leta 260, torej je bilo l. 1887 manj 171 neuročnih glasovnic. Od teh glasovnic l. 1884. odpalo jih je leta 1884. na trgovski odsek 151, na obrtni odsek 280, nasproti temu l. 1887. na trgovski odsek 149 in na obrtni odsek 111, potemtakem zmanjšalo se je tega leta število za 169 in 2. Vkupe 171.

2. Neveljavnih in sicer: 1884. leta 462, 1887. leta 553, potemtakem l. 1887. več 91 neveljavnih glasovnic. Od teh glasovnic leta 1884. odpalo je na trgovski odsek 155 in na obrtni odsek 307, nasproti temu l. 1887, na trgovski odsek 200 in na obrtni odsek 353, po takem pomnožilo se je tega leta število za 46 in 45. Vkupe 91.

3. Veljavnih, in sicer: 1884. leta 4.557, 1887. leta 3.473, po takem se je oddalo l. 1887. veljavnih glasovnic manj 1.084. Od teh glasovnic l. 1884. odpalo je na trgovski odsek 1055, na obrtni odsek 3502 in l. 1887. na trgovski odsek 924, na obrtni odsek 2.549, potemtakem zmanjšalo se je tega leta število za 953 in 131. Vkupe 1084.

Politične stvari.

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Dalje.)

Ker pa se slovenščina stalno zatira, torej pomislite, kako težko še more dobiti dovoljenje od nemško-liberalnega krajnega šolskega sveta. In ta terorizem! Le jeden vzgled! V nekem kraju, kjer je prebivalstvo večinoma slovensko in se krščanski nauk poučuje slovenski, bili so delavci poklicani k tovarniškemu voditelju, ki jih je vprašal, v katerem jeziku naj se otroci poučujejo v krščanskem nauku. Odgovorili so naravno: „Kakor doma molimo“. „Potem“ — pravi voditelj — „pojdite k župniku ali kapelanu, ki naj vas redita“. (Poslanec grof Lažansky: To je liberalizem!) Vsled tega so delavci v strahu rekli oskrbniku, naj stori kar hoče, in zato je moral katehet učiti v nemščini krščanski nauk. Slovenski otroci se torej ne morejo učiti krščanskega nauka v materinem jeziku, za nemške otroke pa že skrbi deželni šolski svet, da se jim ne jemlje ta dobrota.

Koroški deželni šolski svet je zvedel, da se v nekaterih šolah, kjer je poleg velike večine slovenskih otrok tudi nekaj nemških, krščanski nauk poučuje v slovenskem jeziku. Hitro se je pritožil pri duhovniški oblasti, da nemški otroci ne razumevajo slovenskega pouka, zato trpi škodo versko-nravna vzgoja, kar se gotovo ne strinja z nameni knezo-škofijskega ordinarijata.

To je vse lepo in prav, zakaj pa se deželni šolski svet ne drži tega pravega načela tudi nasproti slovenskemu prebivalstvu? (Poslanec Salášek: Inferijorno pleme!)

Zakaj ni dosleden, zakaj v enem in istem slučaju meri z dvojno mero in prezira vso pravičnost?

Tako se je neki okrajni šolski svet pritožil, da se učenci ne uče krščanskega nauka v nemščini, akoravno je v šoli poleg množice slovenskih otrok tudi osem nemških; zato je prosil, naj se nemški otroci v vseh razredih uče krščanskega nauka v nemščini.

Duhovniška oblast je stvar hitro preiskala in se prepričala, da se je to doslej že godilo, in da je pritožba okrajnega šolskega sveta neopravičena. Ob enem pa je okrajni šolski svet pozabil pravičnosti nasproti slovenskemu prebivalstvu, ker je nasvetoval, naj se otroci v tretjem in četrtem razredu uče krščanski nauk popolnoma nemški, akoravno je večina učencev slovenska. Torej slovenski otroci naj se darujejo osmerim nemškim! (Poslanec Salášek: Popolnoma Dumreicher!) Kolik krik bi bil v Izraelu, ko bi slovenska šolska oblast stavila enak nasvet z nasprotnim namenom?

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Od gorenjske strani, 19. julija*) (*Učiteljska skupščina za Kranjski okraj*) vršila se je za tekoče leto 11. julija v Kranji. Vdeležil se je zborovanja poleg vseh gg. učiteljev in gspc. učiteljic iz okraja, tudi občepriljubljeni c. kr. okr. glavar gosp. Josip Merk. Bolj nadrobno poročilo o zborovanju zarad pomanjkanja časa ne utrpimo sestavljati; v obče da izrekamo, da je bilo ono, kakor tudi sledeči vsкупni obed podoba lepe složnosti. Poročila: „O šolskih zamudah“; „Kaj se zahteva danes od učiteljev“, in „Kako naj šolska mladina slavi štiridesetletnico vladarja cesarja Franc Josipa I.“ so bila v dovolj spretnih rokah, tedaj dobro rešena. K zadnji točki ponuden je bil gg. součiteljem tudi še drugi načrt, kako n. pr. naj bi naša slovenska mladina obhajala slavnost presvitlega cesarja; — se vé, kjer se to še ni vršilo. Ker so se „Novice“ vedno zanimale za narodne šolske zadeve, za pravi narodni napredek in omiko, naj one priobčijo omenjeni načrt ter ponudijo ga tudi drugim gg. učiteljem, ako si želijo ali hočejo kaj posneti iz njega. Glasi se:

K načrtu programa za obhajanje 40 obletnice vladanja presvitlega cesarja Franc Jožefa I.

1. Dogovor z dotičnimi možmi, na kateri dan naj bi se vršila šolska slavnost. Ime-dan cesarjevi, 4. dan oktobra bi bil za to zelo primeren.

2. Dogovor z č. g. dušnim pastirjem ali g. katehetom, ob kateri uri bi bil primeren čas za sv. mašo, katere naj se ima vdeležiti praznično opravljena šol. mladina.

*) Zakasnjeno.

3. Šolsko poslopje naj se ozališa po mogočnosti lepo, n. pr. z zastavami, venci itd. od zunaj, še bolj pa

4. od znotraj. Zlasti sprednja stena naj se odlikuje po mogočnosti z raznovrstnimi olepšavami.

5. Ako šola še nima kolorirane slike presvitlega cesarja, naj se gotovo omisli, da ostane pri šoli za vedni spomin. Pripne naj se na najodličnejši prostor sprednje šolske stene. (Ako bi slučajno ne imela še zastave, bi bil ta zgodovinski dogodek prav kakor nalaš, da se šoli omisli.)

6. Slavnostni dan naj se pred sv. mašo snide mladina ob določeni uri v učni dvorani, naj gre, kadar pride čas za to z naprej neseno šolsko zastavo v cerkev; — ako je zmožna, naj pri sv. maši poje, — vsaj naj zapoje cesarsko himno konec sv. maše. Po skončanem cerkvenem obredu naj se povrne v enakem redu zopet nazaj v šolo, ter naj zasede odkazana mesta. Ako so povabljeni tudi gosti, se ve, da jim gredo odlični prostori. Od strani g. učitelja naj sledi zdaj kratek primeren govor, posnet n. pr. iz slavnostne knjižice: „Naš cesar“. Na to naj pristopi ali deklica ali pa deček, (bolje morda da je deklica) z vencem v roki pred cesarjevo sliko, in naj mladino, prot njej obrnjena, n. pr. tako-le ogovori:

Dragi mi šolski tovariši in tovaršice! (Ako so navzoči morda gosti, gospodje, gospe itd., naj velja njim prvi pozdrav: Veleštovani, velečenjeni nam gospodje [ali gospe] gosti!)

Glejte sliko tu cesarja
Našga slavnega vladarja!

Dan's pred njo smo tu se zbrali
Slavni god da b' praznovali.

Štirideset let so nam oče,
Ljubijo nas srčno, vroče.

Tud' mi srčno Jih ljubimo
Vdanost večno obljubimo!

(na to naj stopi čestitljica ali čestitelj k cesarjevi sliki, pripne ji nad glavo dozda v rokah držeči venec, rekši:

Z vencem glavo Jim ovimo
Iz dna duše zakličimo:

Dolga leta Bog ohrani,
Vseh nesreč očeta brani!

Živi! živi Bog vladarja!
Franca Jožefa cesarja!

7. Na to se odpoje 1. in zadnja kitica cesarske himne.

8. Temu naj sledi primerna kratka molitev za časni in večni blagor presvitlega cesarja.

9. Mladina naj se, ako so pripomočki za to, primerno obdaruje.

10. Konečno naj sledijo še naslednji slavo-klici:

A. Bog živi, osreči, ohrani in blagoslovi preslavnega, v svojih činih neumrljivega našega cesarja in vladarja, najdobrotljivšega deželnega očeta Franc Jožefa I.

B. Bog živi, osreči, ohrani in blagoslovi tudi našo preslavno deželno mater, presvitlo vladarico in cesarico Elizabeto!

C. Bog živi, osreči, ohrani in blagoslovi visokoslavno cesarsko obitelj, ter vso preslavno Habsburg-Lotrinsko dinastijo!

Na vse te slavoklice naj odgovarja od strani mladine in navzočih trikratni „Živio!“ ali pa:

„Mnoga leta!“

„Mnoga leta!“

„Na mnoga leta!“

Da se temu programu dovoljno še lahko kaj dostavi, ali tudi spremeni ali opusti, razumeva se samo po sebi.

L.

Z Radoljice 25. julija. Skoraj z vseh hiš mesta vise črne sastave, ulica, katera pelje proti pokopališči preprežena je s črnim slavolokom. Radoljica žaluje po svojem prvem meščanu po deželnem glavarju grofu Gustav Thurnu, ki je bil danes položen k večnemu pokoju. Ob 2 popoldne došli ljubljanski vlak pripeljal je približno 200 častilcev in prijateljev pokojnega, ki so koj po prihodu hiteli, še enkrat pogledat obraz pokojnega. Le zelo težko bilo je še spoznati po silnem trpljenji spremenjen obraz pokojnega grofa. V veliki dvorani, čez in čez črno prepreženi ležalo je truplo na odru med vrstami svečami in venci pred uhodom v dvorano pa je bilo vrh tega obešenih še blizo 40 lepih vencev s krasnimi trakovi in napisi darovalcev. Med 2. in 4. uro so dohajali pogrebni gostje z Bleda in okolice Radoljiške, požarne brambe, županstva, zastopniki kmetijskih podružnic. Točno ob 4. pripeljal se je tudi mil. knezoškof v spremstvu kanonika Kluna. Z železnico je že došel gosp. deželni predsednik baron Winkler, deželni odborniki, poslanci, zastop ljubljanskega in kranjskega mesta.

Sprevod pomikal se je krog 1/25. ure iz grada, skoz grajščinski vrt potem nazaj doli po glavni cesti skoz mesto v glavno cerkev in od tod na pokopališče, kjer so položili truplo pokojnega v lastno rodbinsko rakev. Osmero ljubljanskih pevcev pelo je pred gradom, v cerkvi in na pokopališči. Večni mir in pokoj blagemu grofu!

Iz Ljubljane. — Zdrava Ljubljana. Mnogo let že je vsled uradnih izkazov vsak teden umrlih prišla na glas najnezdavejšega mesta, ker oni izkazi pričali so redoma, da v Ljubljani umrje v primeri k prebivalstvu največ odstotkov ljudi. Sedaj še le se je potrudil mestni fizikat ljubljanski ter je s številkami dokazal, da v deželno bolnišnico ljubljansko in druge take zavode dohaja toliko unanjih ljudi in toraj tudi število tukaj umrlih pomnožuje tako neprimeroma zelo, da je v tem oziru samo Celovec še v neugodnejšem položaju. Izkaz leta 1887. umrlih namreč kaže: da je v Celovcu umrlo

38·3% unanji, v Ljubljani 32·8%, v Zadru 29·1%, v Innsbruck-u 21·7%, v Pragi 21·4%, v Linzu 18·6%, na Dunaji 12·1%, v Trstu 2·2% in v Gorici celo samo 1·3%. — Ako se tako odštejejo umrli unanji, kaže se da je leta 1887 umrlo na 1000 prebivalcev v Gorici 34·6, v Lvovu 34·5, v Trstu 30·8, v Brnu 30·2, v Črnovicah 29·6, v Pragi 28·6, v Lincu 28·6, v Ljubljani pa samo 28 ljudi na 1000 prebivalcev; ugodnejša razmera je: v Gradcu z 24·4, v Pulji 24·6, Dunaj z 24·3, Salzburg 24·2, Celovec 23, Innsbruck 20·9 in Zader z 20·9 mrtveci na 1000 prebivalcev. — Priznanje izrekamo toraj sedanjemu ljubljanskemu fizikatu, da je nekoliko prerešetal statistične številke na korist Ljubljani in s tem odgnal strah onim ptujcem, ki sicer radi prihajajo k nam, onim pa, ki so v srcu sovražni beli Ljubljani zato ker ni več trdnjava „Nemštvu do Adrije“, je s tem odvzeta vsaj pretveza zdravstvenega nasprotstva. Tako je na pr. vlani pobijal c. kr. deželni predsednik Koroški namen, koroške prisiljence še dalje pustiti tukaj s tem, da je imenoval Ljubljano eno najnezdrugejših mest države, kamor se že zato ne sme pošiljati prisiljencev. Izvrstno ga je res zavrnil, nepoznajoč štatističnih nadržbnosti, pošten in mnogoskušen nemec vitez Hillinger: „Ako je Ljubljana dosti zdrava za več kot 27.000 poštenih ljudi, bo pa že tudi zdrava dosti za nekoliko koroških postopačev!“

— Pet deželnih ustanov na vino- sadjerejski in poljedeljski šoli v Grmu pri Novem mestu razpisanih je do 20. septembra 1888 l. do katerih imajo pravico sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, kateri pa morajo biti najmanj 16 let stari, krepkega telesa in čvrstega zdravja. — Učenci z deželnimi ustanovami dobé v tej šoli stanovanje, hrano in poduk brezplačno, za obleko si pa morajo sami skrbeti.

Prošnjam priložiti je rojstni list, spričevalo dovršene ljudske šole ali obiskovane srednje šole, zdravniško potrjilo o čvrstem telesu in trdnem zdravju, in župnijsko spričalo o lepem vedenju.

Prošnjam za sprejem proti plačilu priložiti je reverz ali obvezno pismo starišev, oziroma skrbnikovo, zadevajoče vzdrževanje učenca.

— P. n. čitatelje opozarjamo posebej na današnji dopis iz gorenjskega okraja o nasvetih, kako primerno praznovati 40letnico cesarjevo. Ta dopis priporočamo izrekoma p. n. gg. župnikom, učiteljem in županom onih krajev, v katerih še le pripravljajo to svečanost.

— Gospod deželni predsednik baron Winkler, podal se je minuli teden k svoji rodbini v „Rimske toplice“ pa se je danes že zopet vrnil nazaj v Ljubljano. Tudi mil. gospod knezoškof dr. Misija vrnil se je danes z Gorenjskega, kjer je delil zakrament sv. birme.

— Stritarjevih zbranih spisov prišel je na svetlo snopič 54.

— Na Dovskem ob Savi, okraj kamniški, prikazal se je pri govedi vrančni prisad. Pri 7 gospodarjih obolelo je od 22 glav 11, katerih je poginilo 9, le eno živinče je okrevalo, 1 je pa še bolno.

— Štefan Filapič, v krogih ljubljanske Čitalnice zelo dobro znan pevec, zblaznel je na Dunaji in se je v tamošnji deželni norišnici, trenutek nenadzorovan, obesil.

— O cesarjevi 40letnici v Logatecu poroča se nam: Prejšnjo nedeljo dne 22. julija zbrali so se mnogobrojni zastopniki vse Notranjske dostojno slaviti 40letnico vladanja presvitlega cesarja. Ves Logatec okinčan je bil zelo bogato z zastavami, posebno bogato in okusno okinčan pa je bil slavnostni prostor poleg Arko-ve gostilne in pa travnik proti veliki cesti. Na visokem prostornem odru svirala je Idrijska godba, koj zraven bil je veliki dvojnati kozolec spremenjen v krasno dvorano, kjer so obedovali za skupni banket zbrani odlični gostje. Slavnost pričela se je s slovesno službo Božjo pri kateri je maševal gosp. Vrhniški dekan Koprivnikar in so izredno lepo prepevali združeni pevci. Povodom slavnosti ustanovila se je posojilnica, ubožna hiša, pričelo se je zasajanje cesarskega drevoreda po že znanem programu. Pokroviteljstvo slavnosti prevzel je knez Hugo Windisch-Grätz, ki je pri tej priliki za dobrodelne namene daroval izdatno svoto 500 gld. Slavnostnemu odboru načelnik g. župan Mulej je izgledno skrbel za vse priprave in za red pri svečanosti. Gospoda deželnega predsednika barona Winklerja zastopal je namestniški svetovalec Schemerl, deželni odbor gosp. cesarski svetovalec Murnik, razun tega bili so navzoči skoraj vsi c. kr. uradniki celega okraja, državna poslanca dr. Poklukar in dr. Ferjančič in pa deželni poslanci: dr. Vošnjak, Kavčič in Kreigher. Pri banketu napil je prvo napitnico g. župan Mulej presvitlemu cesarju, potem g. namestniški svetovalec Schemerl na deželo Kranjsko, koncem banketa pa so še napili: g. notar Gruntar gospod deželnemu predsedniku baronu Winklerju, g. dr. Hrast slovenskim državnim in deželnim poslancem, g. župnik Bergant knezu Windisch-Grätz-u, g. dr. Stergar pa vsem došlim vdeležnikom lepe svečanosti, konečno pa še g. dr. Vošnjak narodu slovenskemu.

Med banketom prodajale so lepe krasotice logaške v narodni noši šopeke na korist prihodnjega omišljenja obleke za vboge šolarje, potem pa so razprodajale srečke za dobrodelno loterijo.

Potem nastopil je mešani zbor zbranih pevskih društev na oder ter pričel mogočno petje s cesarsko pesnijo za katero se je vrstila lepa kita najlepših narodnih pesmi, katere so se morale večkrat ponavljati.

Še pred petjem govoril pa je slavnostni govor g. državni poslanec dr. Ferjančič z dobro razumnim glasom in gladko besedo živo in resnično opisajoč velike zasluge vladarstva sedanjega cesarja posebno za kmetijski stan s tem da je odpravil tlako in desetino, dalje s podelenjem ustavnega vladanja, po katerem je slovenskemu narodu omogočil se prosti razvoj; vrhu tega opisoval je radodarnost in dobrotljivost cesarjevo ter sklenil s trikratnim živijoklicom, v katerega je z živahnimi klici pritrjevala vsa zbrana množica. — V mraku spuščal

se je na vzhodnjem griču krasen in raznovrsten umetalni ogenj. potem pa je sledila velikanska baklada pred okrajno glavarstvo.

— Vreme postalo je ugodnejše, hude ure pa se ponavljajo in zopet je toča pobila bližino Žuženberško in Dvorsko. Škoda ceni se na 20—30 tisoč goldinarjev.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Cesar izrekel je povodom 50 letnega službovanja v vojni nadvojvodu Viljem-u, glavnemu nadzorniku topničarstva, gorko čestitanje in srčna vošila; prav tako je tudi enakim povodom izrekel generalu kojnikov baronu Rambergu iz novega svoje priznanje. — Povodom prihoda moravskega c. kr. namestnika grofa Schönborn-a na Dunaj nastala je govorica, da se namerava pozvati ga v ministerstvo z namenom, da bi prevzel posel naučnega ministerstva. Tej govorici se je poluradno ugovarjalo, nekateri časniki pa vendar trdijo, da je kaj na tem, izrekoma to se naglašja, da večina državnega zbora ne bode nikdar imela zaupanja do njega, akoravno bi morebiti hotel popraviti marsikaj onega, s čemur se je skazal ji nasprotnega. Gotovo je eno, da izmed desnice prav nihče ne bode jokalo za ministram Gautsch-em, najmanj pa Slovenci.

Časniki slavijo 10 letnico zasedanja Bosne in Hercegovine, katero se je pričelo leta 1878 dne 29. julija, z besedami gorkega priznanja za dosedaj dosežene vspehe pomirjenja, reda in razvoja do one dobe tako grdo zanemarjenih turških pokrajin. Za 18. avgusta namenjen vojniški avanzeman, ima obsegati 800 častnikov.

Ogerska. — Vojni minister pripravlja novo vredbo za vojaške šole na Ogerskem tako, da se bodo učenci bolj urili v madjarskem jeziku poleg tega pa ne manj v nemščini.

Nemška — Po sijajnem sprejemu na Ruskem podal se je cesar na Schwedsko, kjer je bil enako sijajno in srčno sprejet. Med potjo pa mu je došla z Berolina novica, da se mu je rodil, nekoliko pred pričakovanim časom, peti sin. Vsled te dogodbe skrajšalo se bode bivanje cesarjevo na Švedskem za nekoliko. Svet poprašuje se radoveden po vspehih potovanja cesarjevega na Rusko in vgiba se vsakovrstno. Pa hladno opazujočemu ni treba mnogo ugibanja: Obiskovanje novo nastalega vladarja pri sosednih vladarjih je tako naraven in samo po sebi razumljiv korak, da ne potrebuje nikakoršnega pojasnila. Gotovo je vrh tega da osebna dotika in občenje vladarjev med saboj pripomore k temu, da se gladko poravna marsiktero vprašanje, za katero bi bilo sicer treba ob širnih in dolgotrajnih diplomatičnih razprav.

Da bi se bilo pa pri tej priliki rešilo prezamotano Bolgarsko vprašanje, to misliti bilo bi gotovo pretirano, akoravno ni izključeno, da se je storilo v ta namen tudi kaj pokušnje. Vrjetno se trdi, da se v teku tega mesca poda knez Bismark v toplice v Kisingen in da se tam snideta z njim naš minister unanjih zadev grof Kalnoky in pa laški minister Crispi.

Španska — Govorici, da bi bil mladi kralj Alfonz bolan, se uradno ugovarja. O nemirih se zadnje dni ni čulo ničesar.

Laška. — Laška vlada naznanja svojim zastopnikom pri unanjih državah, da je Masauh-o v Rudečem morji dokončno vzela v svojo pose t. Grška je na to naznanilo odgovorila, da se bode glede zasedanja strinjala s koraki veledržav, da pa Laški nikakor ne priznava pravice od inostrancev v Masauh-i pobirati davke, dokler dotični dogovori niso dognani. — Ali pride Nemški cesar v Rim ali ne —, to vprašanje se živahno razpravlja izrekoma zato, ker papeževa kurija v tem koraku uvideva pripoznanje, da je kralj smel zasesti Rim. Soditi je, da je poslanik papežev na nemškem dvoru Schlotzer ravno zavolj rešitve tega vprašanja sedaj potoval z Rima čez Dunaj v Berolin. — Papež je baje izrekel, da bi v tem koraku uvideval ne samo žaljenja njegovega temveč vse katoliške cerkve, da pa Rima ne bode zapustil naj se zgodi, karkoli.

Francoska. — Med delavci nastali so zadnje dni toliki nemiri, da je prišlo do krvavih bojov med njimi in med čuvaji javnega reda oziroma vojno.

Nedelja minula je brez bojov. Vlada prireduje po vsi deželi svečanosti, da bi se probudilo čutje za republikansko vladanje.

Boulanger je popolnoma okreval, v Parizu peljal se je v spremstvu več voz prvič po cestah, to da ljudstvo ga je popolnoma preziralo.

Žitna cena

v Ljubljani 14. julija 1888.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 95 kr. — banaške 7 gold. 32 kr. — turšice 5 gold. 70 kr. — soršice 5 gold. 75 kr. — rži 5 gold. 30 kr. — ječmena 3 gold. 10 kr. — ovsa 4 gold. — kr. — ajde 5 gold. 60 kr. — ovsa 2 gold. 44 kr. — Krompir 2 gold. 05 kr. 100 kilogramov.

V Kranji 16. julija.

Hektoliter: Pšenica 6 gold. 18 kr. — Rž 4 gold. 55 kr. — Oves 2 gold. 60 kr. — Turšica 4 gold. 54 kr. — Ječmen 1 gold. 22 kr. — Ajda 4 gold. 22 kr. — Slama 100 kilogr. 1 gold. 60 kr. — Seno 2 gold. — kr. — Špeh 1 kilogr. 44 kr.